

Foto: Steffen Fjellestad

Digital dermatitt Vestlandet Nord

Innhold presentasjonen og tidspunkt

- Innledning
- DD og KSF
- Datasett DD-prosjektet
- Produsenter - intervjuer og spørreundersøkelse
- Veterinærer - intervjuer og spørreundersøkelse
- Klauvskjærere - intervjuer og samkjøringer
- Rådgiverne - spørreundersøkelse
- Livdyrformidlere - intervjuer
- Prosedyre ved påvisning
- Konklusjoner

Digital dermatitt Vestlandet Nord

Smittespredningen av digital dermatitt - HVA SKJER OG HVORFOR?

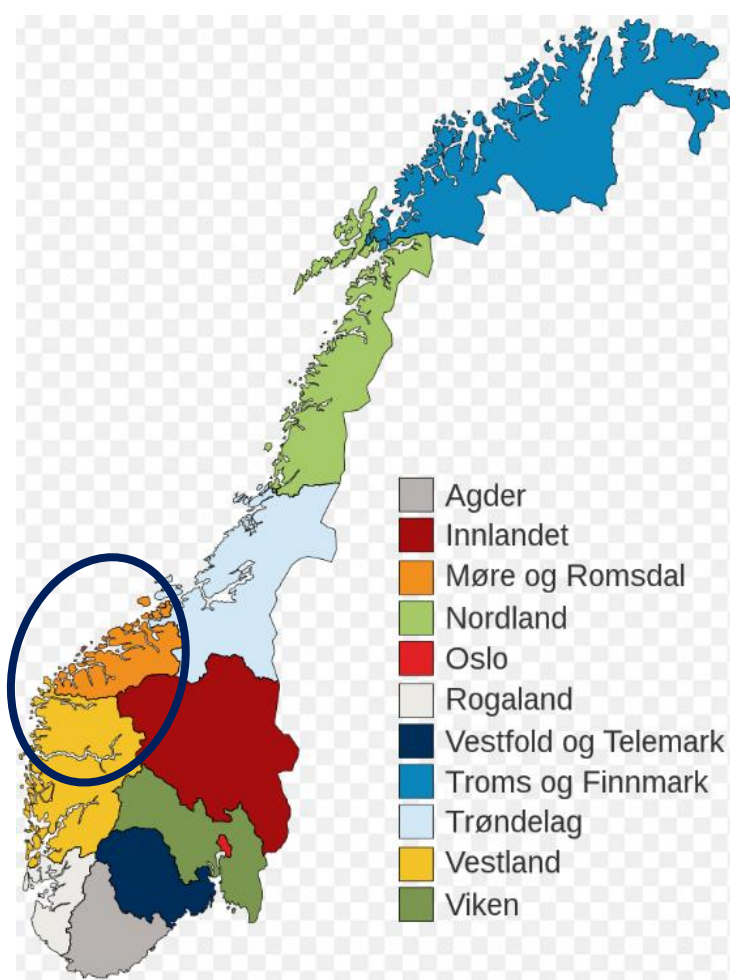
Bakgrunnen for prosjektet

- DD sprer seg i takt med økt besetningsstørrelse i Norge også, men det er regionale ulikheter.
- VN ligger relativt godt an/midt på treet sammenlignet med områder med mest utbredelse
- I VN synes det som at det er store ulikheter innad i distriktet også uavhengig av besetningsstørrelse
- Kunnskap om risiko og følgene ved sjukdommen synes begrensa
- Tilgang på kvalifiserte klauvskjærere i forhold til behovet antas for lavt

Foto: Torunn Rogdo

Et samarbeide mellom Animalia, NORSØK og TINE Rådgiving og som er delfinansiert av Vestland og Møre og Romsdal fylkeskommuner

- Agder
- Innlandet
- Møre og Romsdal
- Nordland
- Oslo
- Rogaland
- Vestfold og Telemark
- Trøms og Finnmark
- Trøndelag
- Vestland
- Viken

TINE Vestlandet Nord

Aktuelle spørsmål:

- Hvorfor er det så vanskelig å stoppe spredninga av DD?
- Mønster i historikken bak enkeltbesetninger?
- Kunnskapsnivået hos produsenter, veterinærer, rådgivere m.fl?
- Hvordan flyter kommunikasjonen og hva fester seg?
- Klauvskjærersituasjonen
- Livdyrformidlinga

Vi ville finne ut mer om hvorfor det er så vanskelig å stoppe eller bremse DD når en veit at denne sjukdommen er så alvorlig og vanskelig å bli kvitt - hvor svikter det og hvorfor?

Mål med prosjektet...

...var å få mer kunnskap om hvordan vi kan bremse spredningen av digital dermatitt i disse to fylkene.

Gjennom bruk av intervjuer, spørreundersøkelser og gardsbesøk under klauvskjæringer er det opparbeida erfaringer og kunnskap som kan formidles ut til både gårdbrukere, veterinærer og rådgivere.

Foto: Torunn Rogdo

Litt om
digital dermatitt
og
klauvspalteflegmone

Digital dermatitt

- Alvorlig hudbetennelse bak, foran eller i klauvspalten, langs kronranda eller i balleområdet, som ofte blør
- Treponema viktigste bakterie, men ugunstige miljøfaktorer er «avgjørende» for sykdommen
- Fôring, redusert immunrespons og genetik påvirker utfallet
- Smertefullt, reduserte resultater, ekstra kostnader og merarbeid, samt reduserte mulighet for salg av livdyr.
- Tilfellene i Norge viser et mildere klinisk bilde enn i utlandet.
- Viktig å ta alvorlig i tidlig fase
- Vanskelig å bli kvitt
- Ingen diagnostisk test, inspeksjon av reingjort klauv i klauvboks er nødvendig

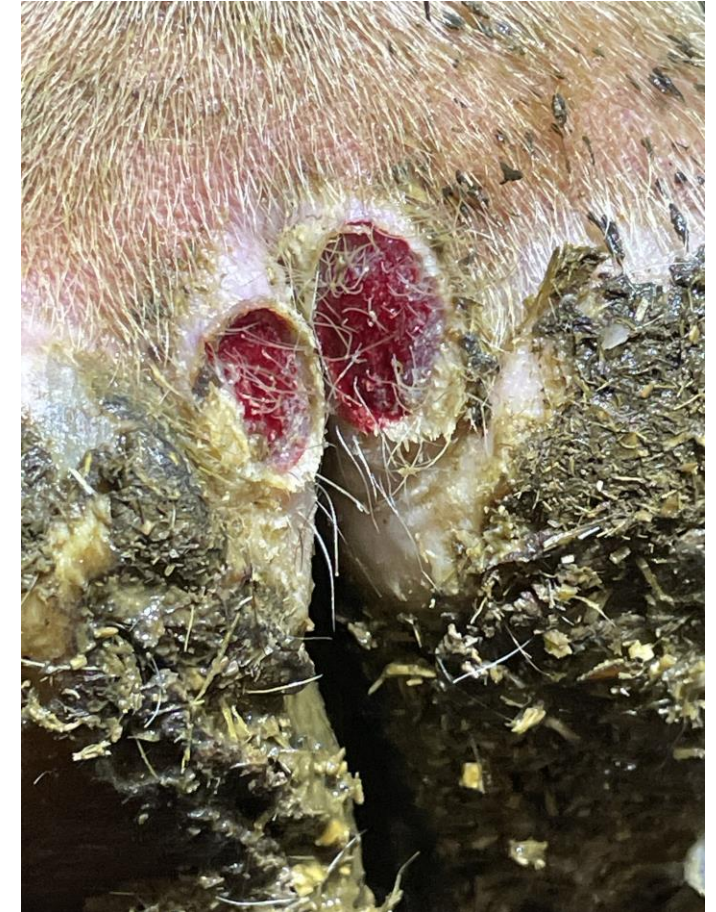

Foto: Torunn Rogdo

Akutt fase, store sår

Foto: Terje Fjeldaas

Kronisk dermatitt

Non-healing lesions

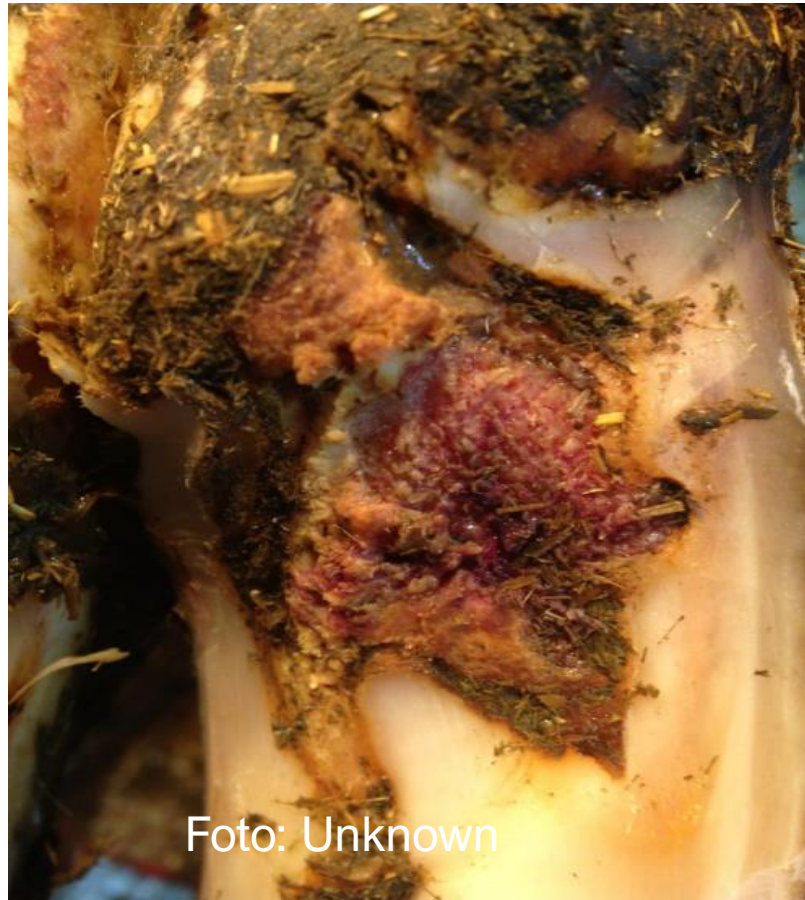

Foto: Unknown

Foto: Menno Holzhauser

Utlandet: flere og mer aggressive typer Treponemer i sårene og Treponemer invaderer andre sår slik som spenesår, hasesår, såleknusninger osv og bremser heling

Husk reingjøring før inspeksjon i og rundt klauvspalten!

DIGITAL DERMATITIS

Mild dermatitt med overfladisk fortykkelse av ytre hudlag, uten sår eller proliferasjon.

DD med lite aktivt sår i kronisk dermatitt.

DD med aktive sår i kronisk dermatitt.

DD med aktive sår i omfattende kronisk dermatitt.

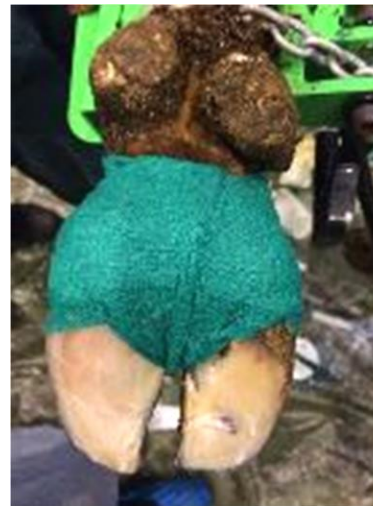
Kronisk dermatitt med tydelig fortykket hud og vorte-liknende proliferasjon.

Limax er en utvekst i klauvspalten som utvikles sekundært til hudbetennelser og annen irritasjon. Her også med DD.

Tiltak

- Behandles med anbefalt preparat og bandasje i 3-5 dager med ny behandling hvis såret ikke er leget
- Kronisk DD vanskeligere å behandle
- Sikre at bandasjen ikke blir sittende!
- Kyr med gjentatt DD bør utrangeres
- Reinhold og desinfeksjon av fjøs og klauver sentralt både med tanke på forebygging og behandling
- Alle dyr bør sjekkes i klauvboks 3-4 ganger per år hvis DD er påvist
- HUSK registrering i KlauvApp eller helsekort Klauv og KK el SFK
- Egenrekruttering er tryggest
- Dyr med DD-historikk MÅ IKKE formidles
- Dyr fra besetninger med rød klauvstatus må KUN formidles etter nøye vurdering og undersøkelse av enkeltdyret i boks
- **Ta kontakt med veterinær for tiltaksplan**

Unngå ekstern smitte

- **Vær varsom ved livdyrkjøp**
- Høyest beskyttelse – lukket besetning
- Middels beskyttelse - kjøper dyr fra besetninger som har dokumentasjon på klauvhelsa i form av klauvstatus, buskapsattest, individattest og veterinær helseattest
- Lavest beskyttelse – kjøper fra besetninger med DD, kjøper dyr med DD historikk eller krever ikke dokumentasjon på klauvhelsa
- Besøkende må bruke slusa og skifte klær og sko
- Utstyr som brukes i flere besetninger skal være rent og desinfisert
- Vær varsom ved annen type kontakt med andre besetninger

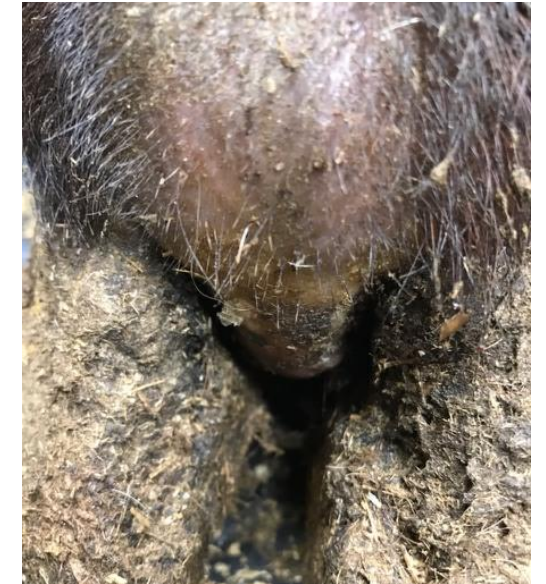
Redusere eksponering for gjødsel og urin

- Holde gangarealer og liggebåser så reine og tørre som mulig
- Hygiene kan være avgjørende for om smittestoffet får overtaket
- Redusere oppholdstida i gangarealet

Klauvspalteflegmone 1

- Dyp infeksjon i klauvspalten med symmetrisk hevelse, vond lukt og ofte sår i klauvspalten
- Ofte forhøyet temperatur og akutt halthet på ett bein
- Forårsakes av tarmbakterie; mange ulike typer med ulik aggressivitet
- Smittsom, mange dyr i besetningen kan blir smittet
- Møkkete og fuktige omgivelser disponerer
- Både på beite og innendørs

Klauvspalteflegmone 2

Behandling:

- Antibiotika
- Kun lokalbehandling kan fungere i tidlig fase
- Isolere sjuke dyr
- Klauvbad

Forebygging :

- Optimalisere hygienen
- Fjerne faktorer som kan skape sår
- Forebyggende klauvbad i risikotid
- Unngå innkjøp av dyr

Dataseett

DD-prosjektet V.N.

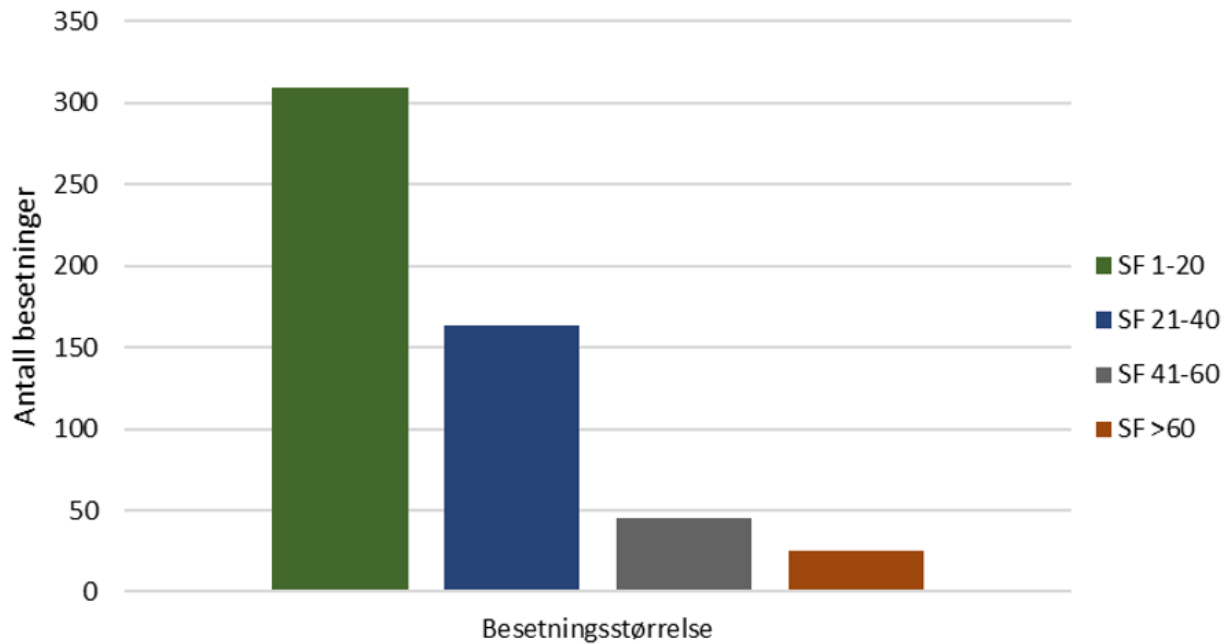
Foto: Torunn Rogdo

Fordeling besetnings-størrelse Vestlandet Nord

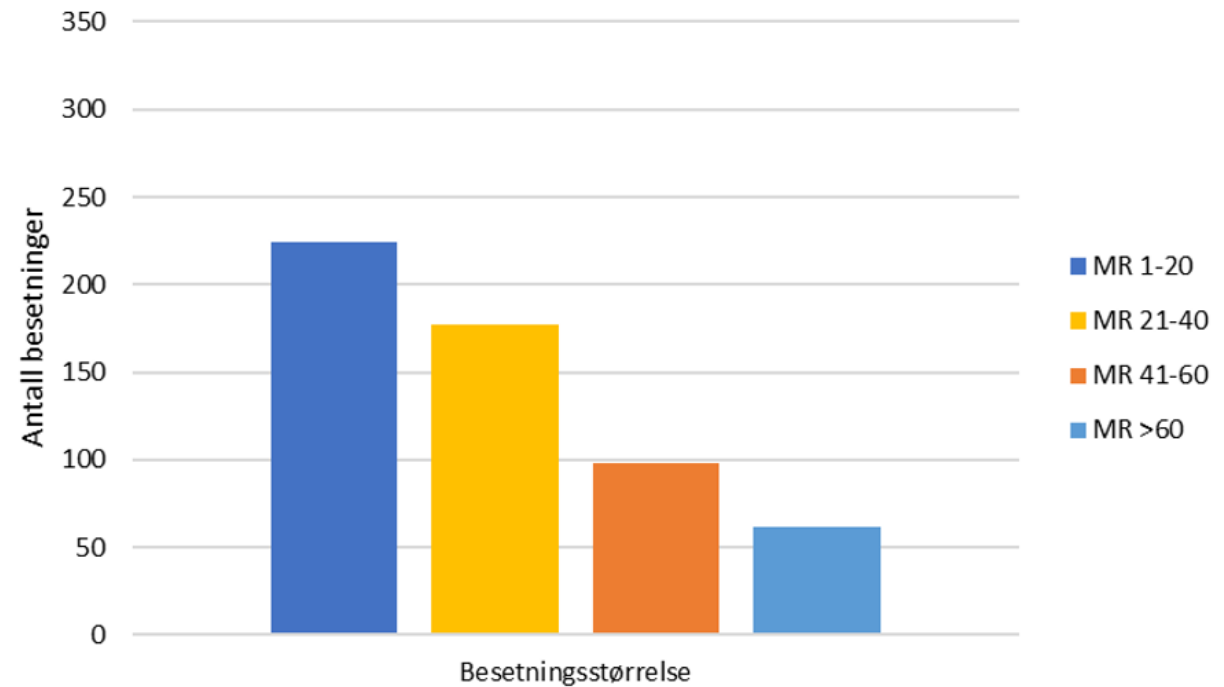
Antall besetninger SF
fordelt på antall årskyr (melkeku)

A

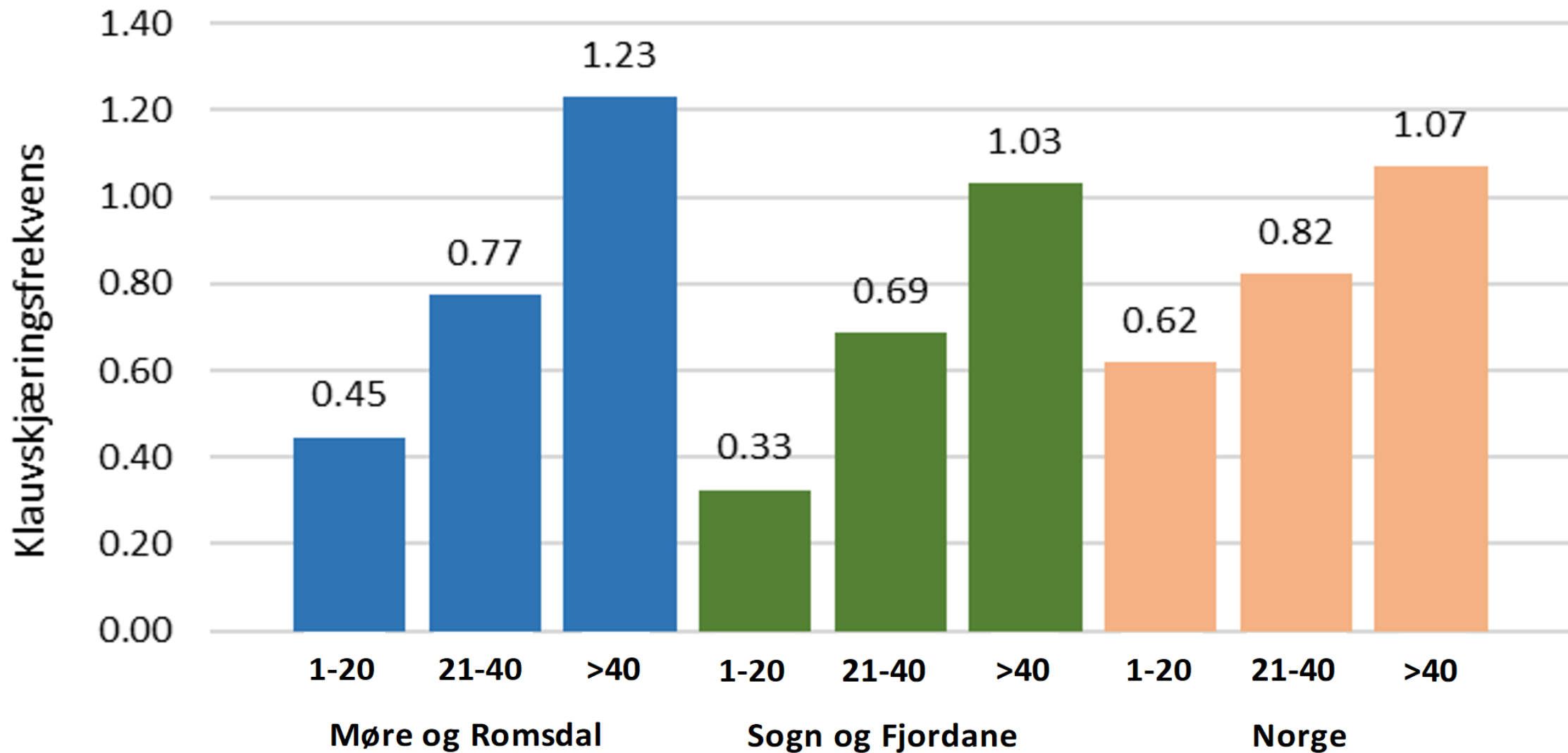

Antall besetninger MR
fordelt på antall årskyr (melkeku)

B

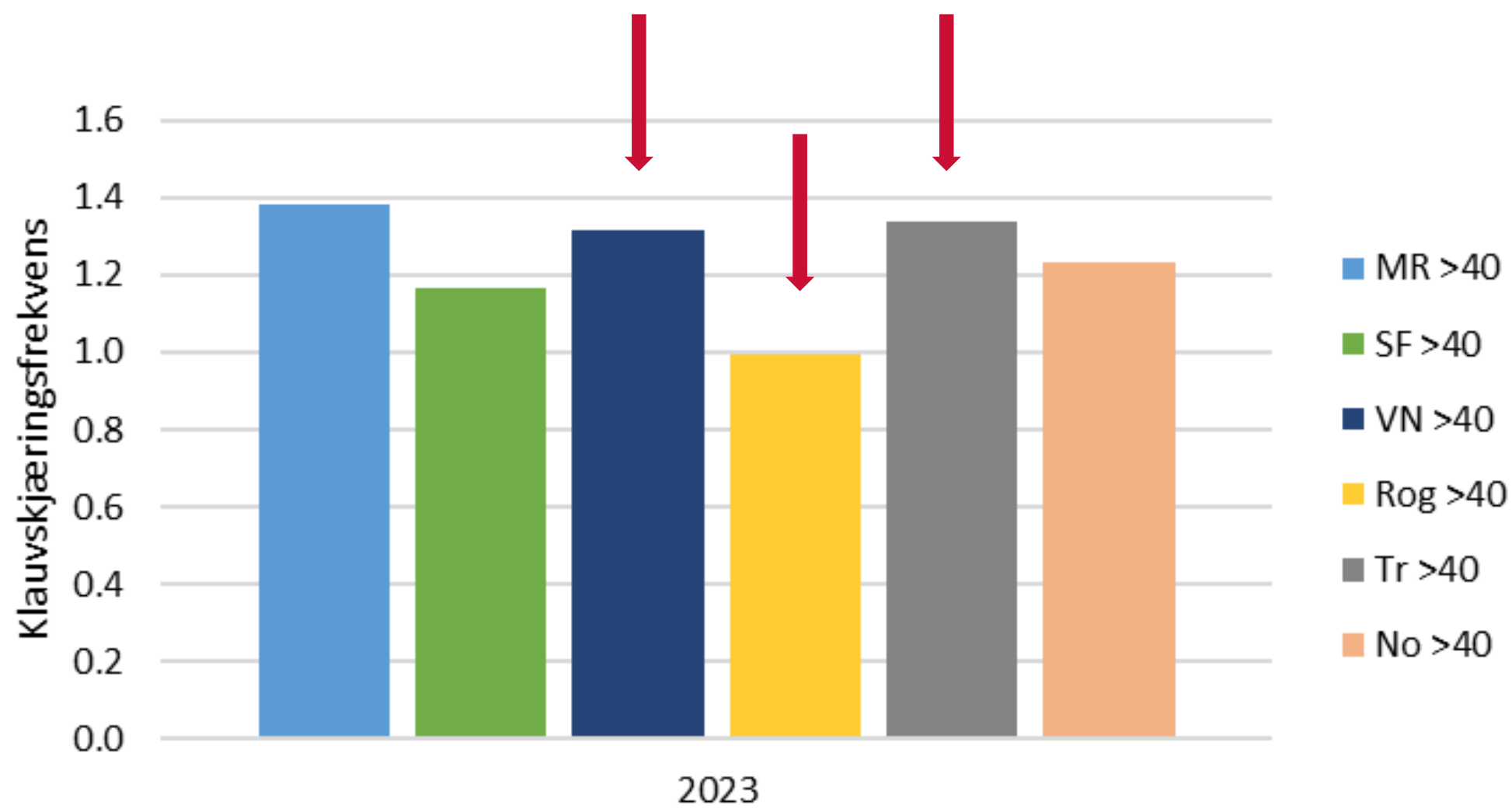

Klauvskjæringsfrekvens MR, SF og Norge 2023

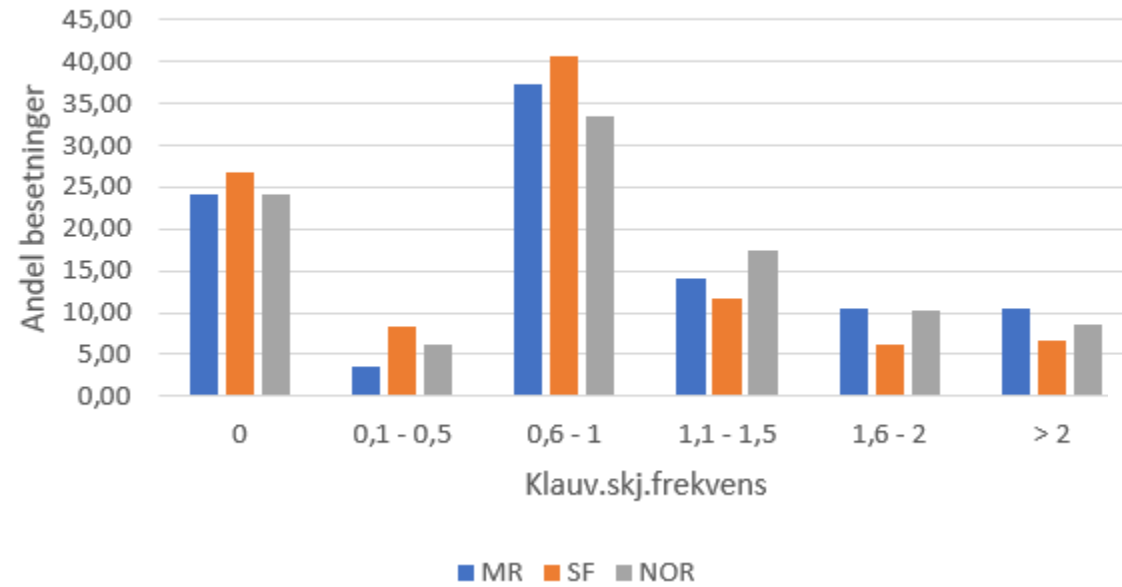

Klauvskjæringsfrekvens melkeku 2023

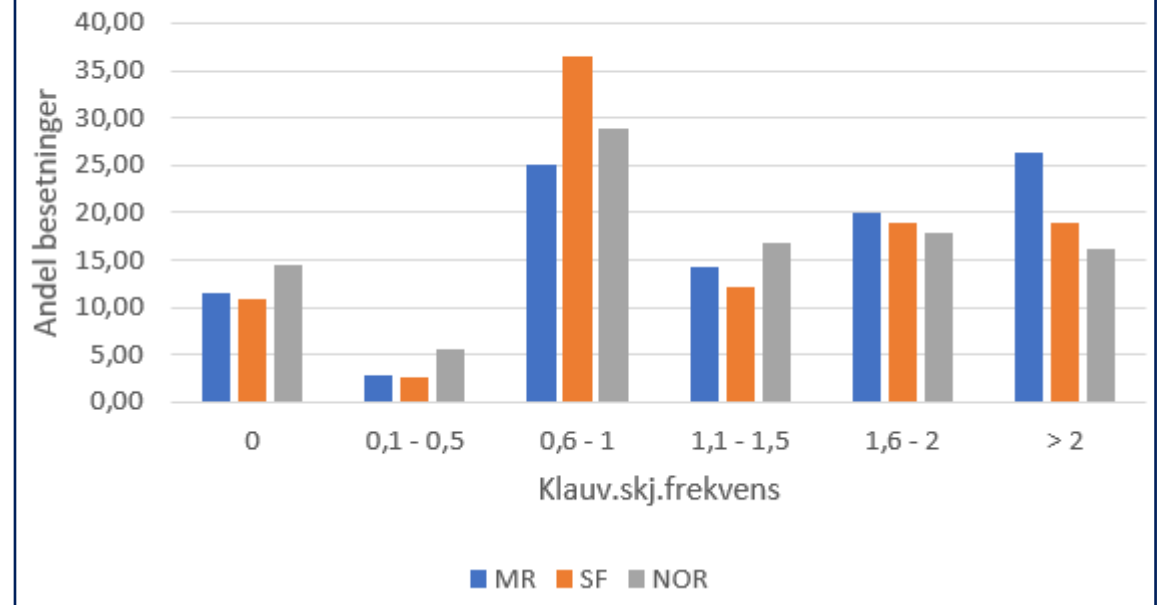

Klauvskjæringsfrekvens vs besetningsstørrelse

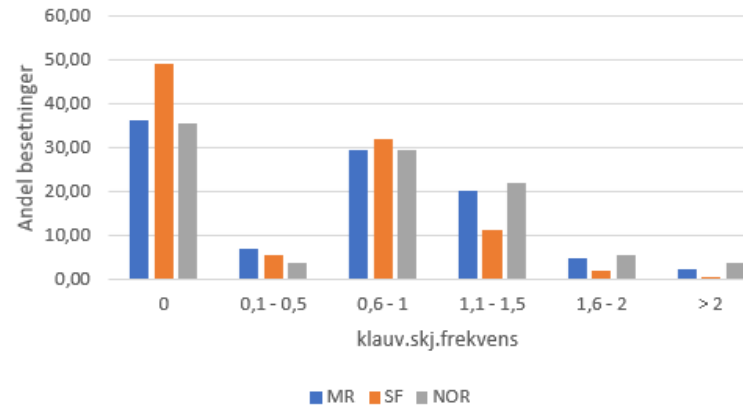
Besetningsstr. 21-40 kyr

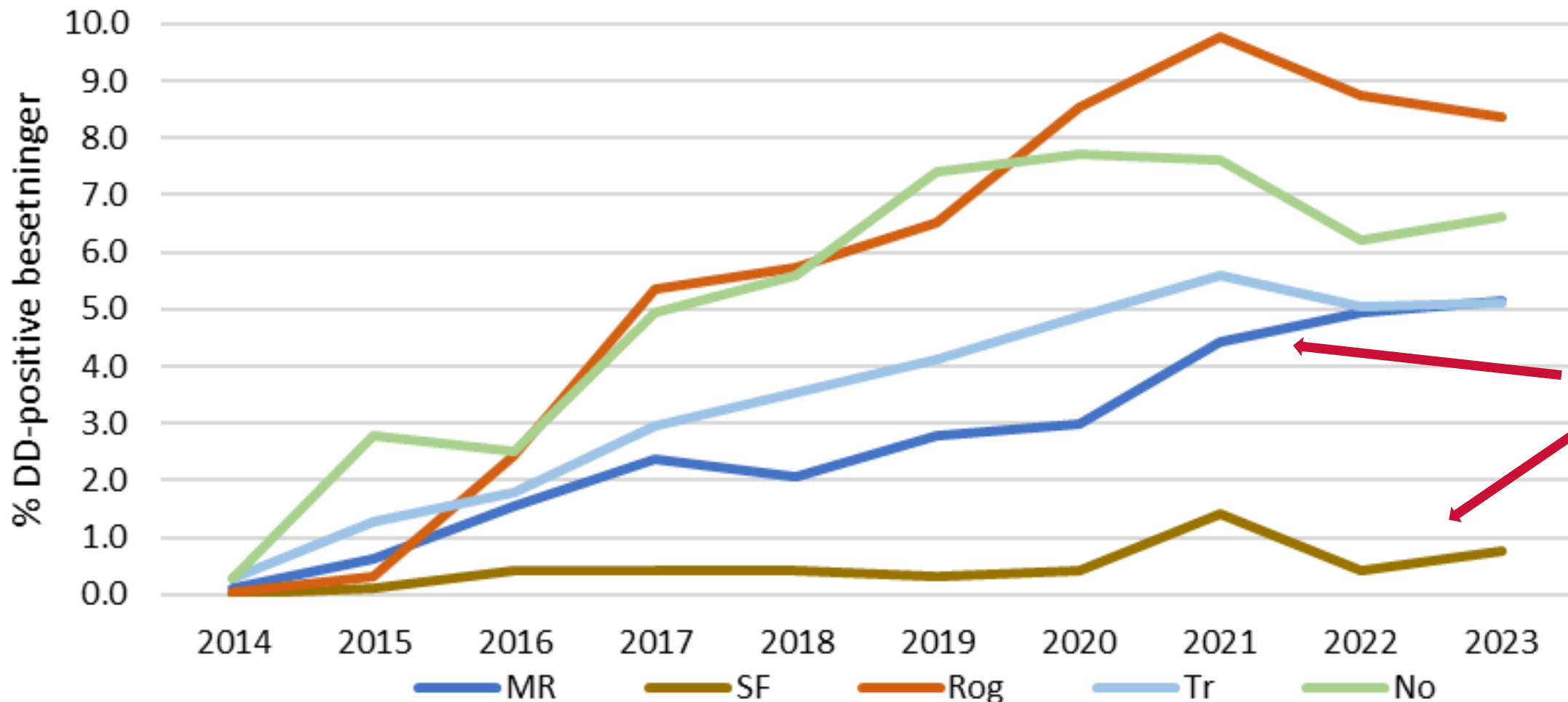
Besetningsstr. > 40 kyr

Besetningsstr. 1-20 kyr

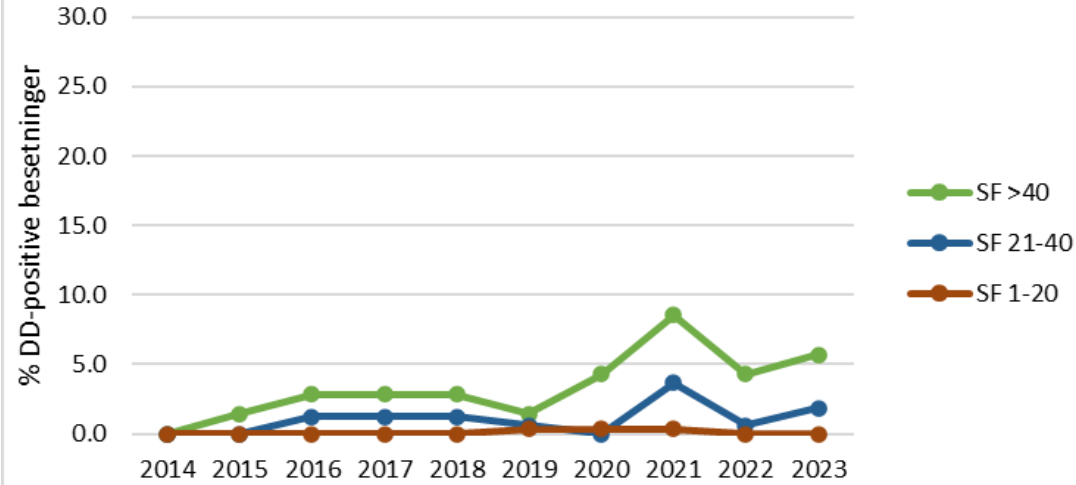

% DD-positive besetninger melkeku 2014-2023

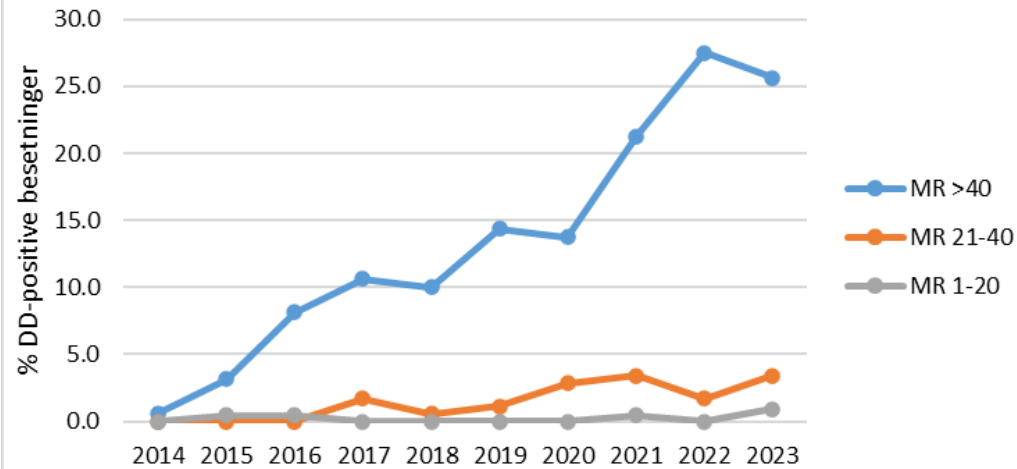

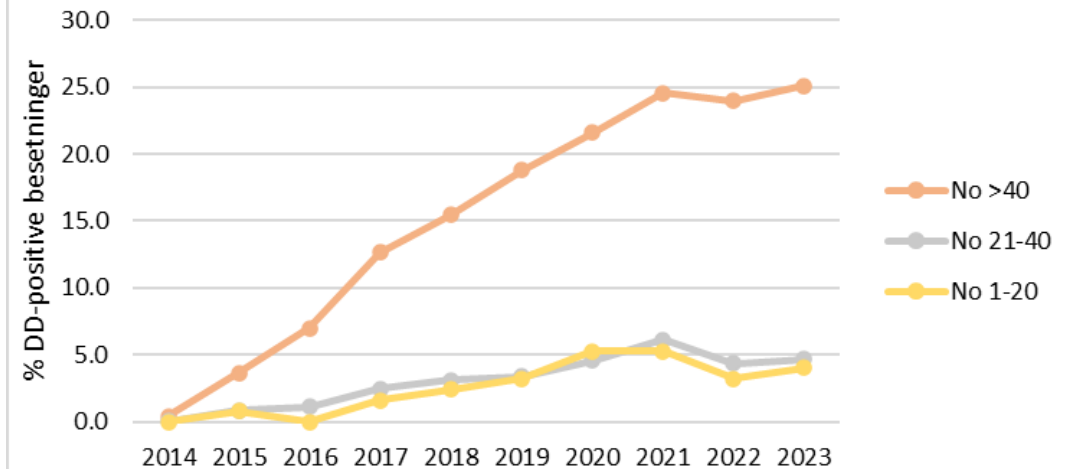
% DD-positive besetninger Melkeku Sogn og Fjordane 2014-2023

% DD-positive besetninger Melkeku Møre og Romsdal 2014-2023

% DD-positive besetninger Melkeku Norge 2014-2023

Resultater fra intervjuer og spørreundersøkelse fra produsenter.

Foto: Torunn Rogdo

Oppsummering intervju av 20 produsenter Vestlandet N med digital dermatitt

- De fleste hadde lite kunnskap om DD på før sykdommen ble påvist i egen besetning.
- De fleste ønsket tettere oppfølging og flest ønsker hjelp fra en veterinær.
- Det er stor variasjon i hvordan DD håndteres etter påvisning.
- Ca halvparten ønsker hyppigere klauvskjæring.
- Næringas retningslinjer for omsetning av livdyr er lite kjent, men få kjøper kyr lenger og produsentene gir uttrykk for at de er bevisste på at de må innhente informasjon om helsestatus i selgerbesetningen på forhånd.
- Mange vil være mer varsomme ved livdyrinnkjøp fremover, dersom det i det hele tatt blir aktuelt.
- Alle ønsker å bli kvitt DD, men det er varierende hvor mye tiltak som settes inn.
- Flere er skeptiske til om de klarer å bli kvitt DD.
- Intervjuobjektene ønsker informasjon fra et bredt spekter av kilder.

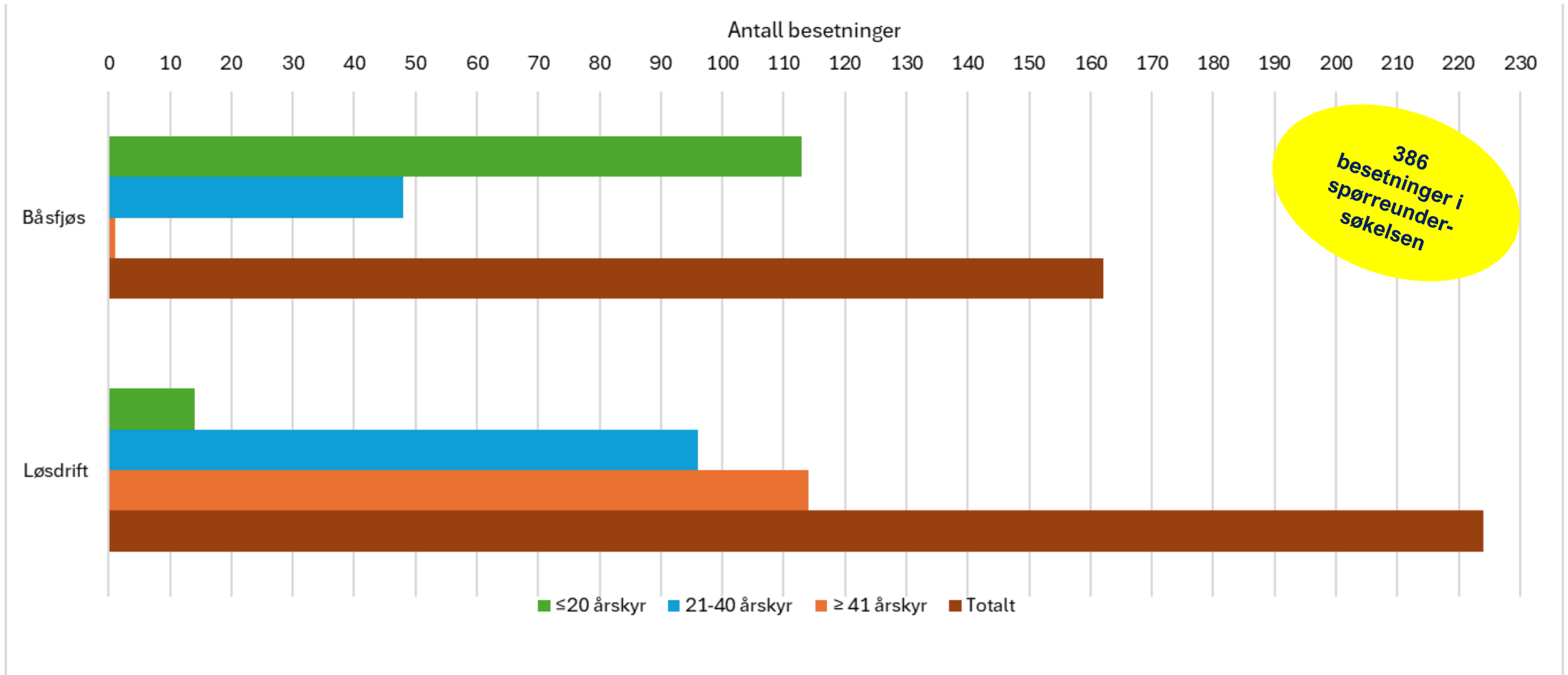
Fra spørreundersøkelse melkeprodusenter Vestlandet Nord

- 386 svar av 1080 utsendte, så svarprosent på 38%

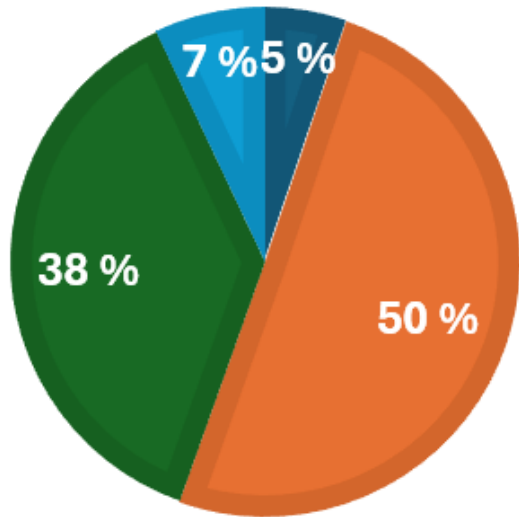

Antall båsfjøs og antall løsdriftsfjøs fordelt på besetningsstørrelse

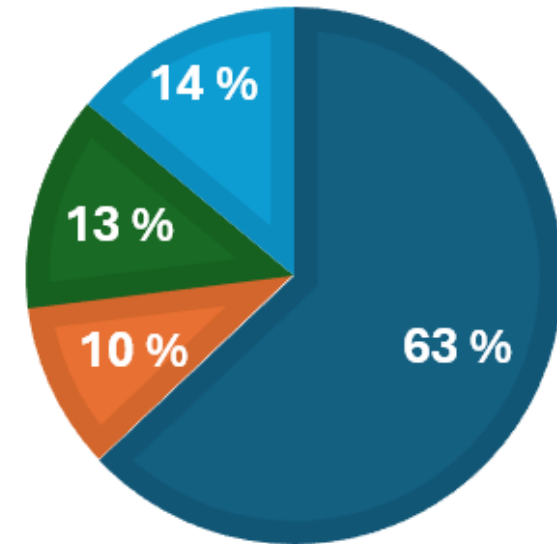
Alle melkekyr kontrolleres og/eller beskjæres

- Kun ved behov
- En gang i året
- To ganger i året
- Tre eller flere ganger i året

Alle drektige kviger kontrolleres og/eller beskjæres

- Kun ved behov
- Aldri
- Sjelden
- Ofte

Klauvskjæringsfrekvens spørreundersøkelsen (%)

	Besetningsstørrelse						Total	
	≤ 20 årskyr		21 -40 årskyr		≥ 41 årskyr			
Kontroll-/beskjæringsfrekvens melkeku	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Engang i året	91	71,7	78	54,1	25	21,7	194	50,26
To ganger i året	21	16,5	56	38,9	68	59,1	145	37,56
Tre eller flere ganger i året	1	0,8	5	3,5	21	18,3	27	6,99
Kun ved behov	14	11,0	5	3,5	1	0,9	20	5,18
<i>Total</i>	<i>127</i>	<i>100</i>	<i>144</i>	<i>100</i>	<i>115</i>	<i>100</i>	<i>386</i>	<i>100</i>

Gjennomføring av plan for klauvskjæring/-sjekk (%)

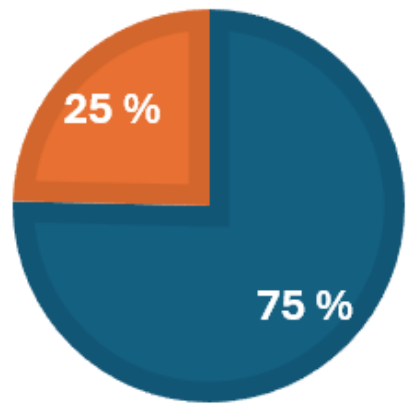
Gjennomføring av klauvskjæringsplan	Besetningsstørrelse							
	≤ 20 årskyr		21 -40 årskyr		≥ 41 årskyr		Total	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Ja	116	91,3	121	84,0	80,0	69,6	317	82,1
Nei, opplever ofte 1-3 mnd. forsinkelse	8	6,3	21	14,6	34,0	29,6	63	16,3
Nei, opplever ofte > 3 mnd. forsinkelse	3	2,4	2	1,4	1,0	0,8	6	1,6
<i>Total</i>	<i>127</i>	<i>100</i>	<i>144</i>	<i>100</i>	<i>115</i>	<i>100</i>	<i>386</i>	<i>100</i>

Deler vi i bås- og lausdrift, er det **25,5%** av lausdriftsbesetningene som oppgir «ofte 1-3 mnd forsinkelse»

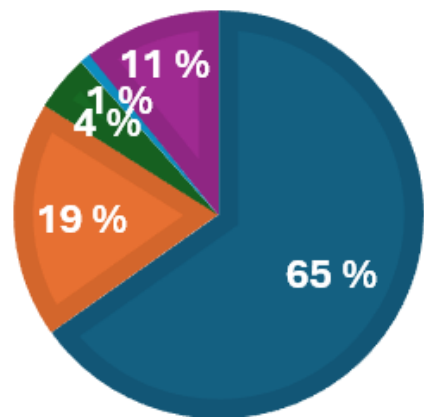
Hvordan synes du tilgangen til klauvskjærer er nå?

Hvis nei, hva er årsaken til forsinkelsene?

- Klauvskjærer har ikke anledning ihht planen
- Jeg har ikke anledning ihht til planen

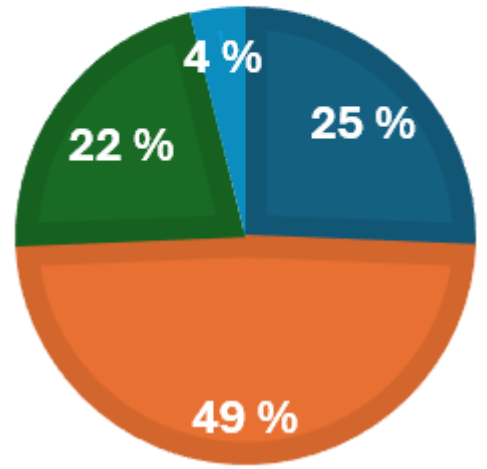
- Tilfredsstillende
- Vanskelig å få tak i i perioder
- Generelt vanskelig å få tak i
- Jeg har ikke tilgang til klauvskjærer
- Jeg skjærer klauver selv

■ Aldri ■ Sjelden

■ Av og til ■ Ofte

Ser du halte dyr de første dagene etter klauvskjæring?

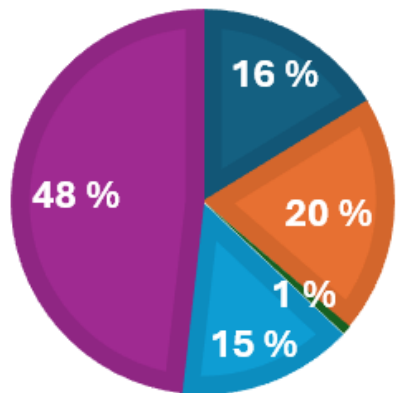

	Besetningsstørrelse						Total	
	≤ 20 årskyr		21 -40 årskyr		≥ 41 årskyr			
8. Halte dyr første dagen etter klauvskjæring								
Aldri	54	42,5	30	20,8	15	13,0	99	25,6
Sjelden	55	43,3	75	52,1	58	50,4	188	48,7
Av og til	16	12,6	37	25,7	31	27,0	84	21,8
Ofte	2	1,6	2	1,4	11	9,6	15	3,9
Total/	127	100	144	100	115	100	386	100

Hva gjør du hvis du ser halte dyr etter klauvskjæring?

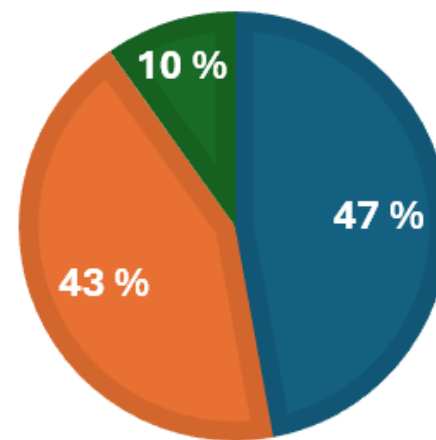
- Kontakter klauvskjærer
- Kontakter veterinær
- Kontakter andre enn klauvskjærer eller veterinær
- Ordner det selv
- Venter og ser

Dersom du har halte dyr (uavhengig av årsak)

og ringer veterinær,
har du da tilgang på klauvboks?

- Ja
- Nei
- Av og til

Halte dyr etter klauvskjæring – hva gjør du?

Halte dyr etter klauvskjæring – hva gjør du?	Besetningsstørrelse						Total	
	≤ 20 årskyr		21 -40 årskyr		≥ 41 årskyr			
Kontakter klauvskjærer	22	17,3	28	19,4	13	11,3	63	16,3

Er det noen gang påvist
digital dermatitt i besetningen din?

Ja	48
Nei	330
Vet ikke	8

Synes du at du fikk tilstrekkelig informasjon
om sykdommen og hvilke tiltak du kunne gjøre
for å redusere konsekvensen av sykdommen?

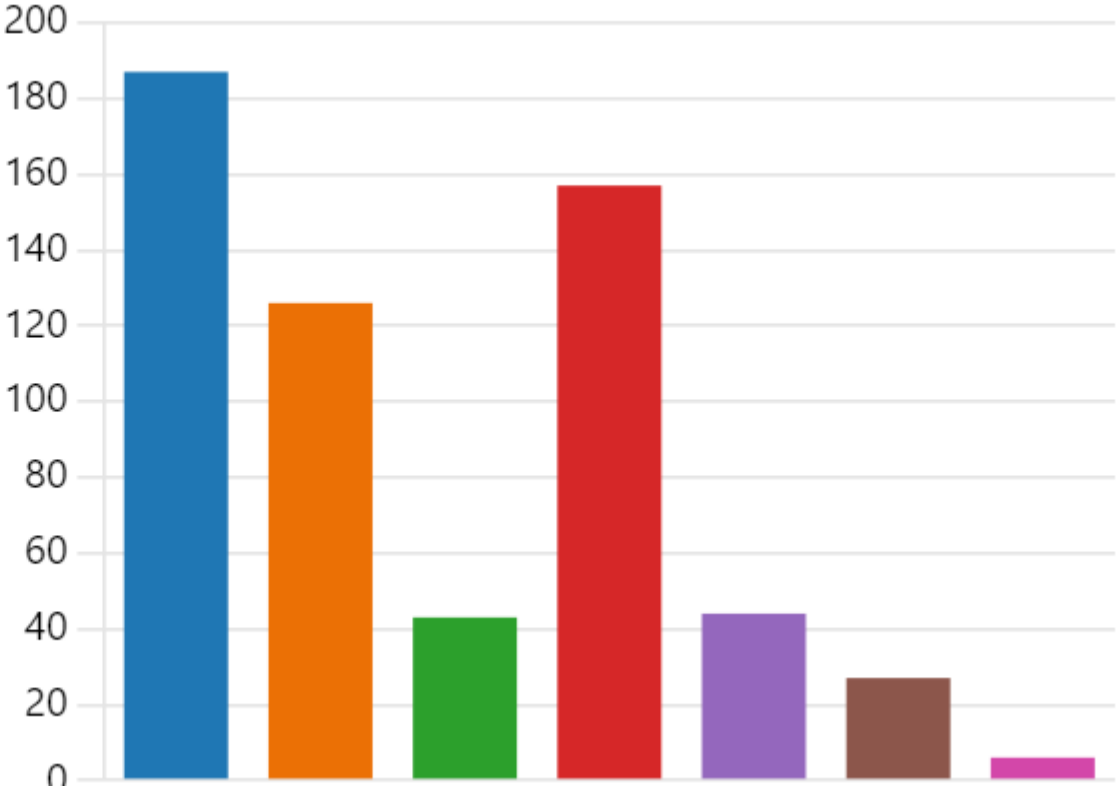
Ja	35
Nei	10
Vet ikke	3

Hvor fikk du informasjonen fra?

Klauvskjærer	34
Veterinær	25
animalia.no	6
Tine	16
Annet	7

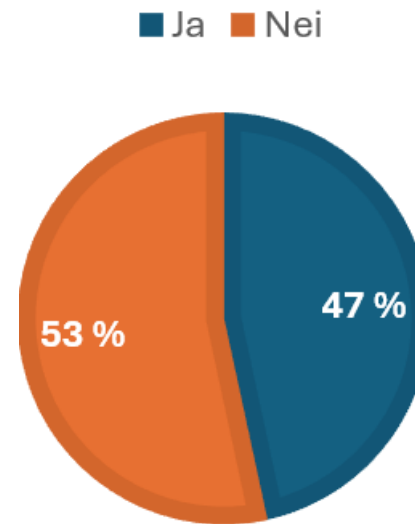
Hvor foretrekker du å finne informasjon om tiltak for å forhindre og å redusere følgene av smittsomme klauv sykdommer?

	Veterinær	187
	Klauvskjærer	126
	Tine-veterinær	43
	De tre foregående i samarbeid	157
	animalia.no	44
	Foretrekker å finne ut selv	27
	Annet	6

Har du kjøpt inn dyr de siste tre årene?

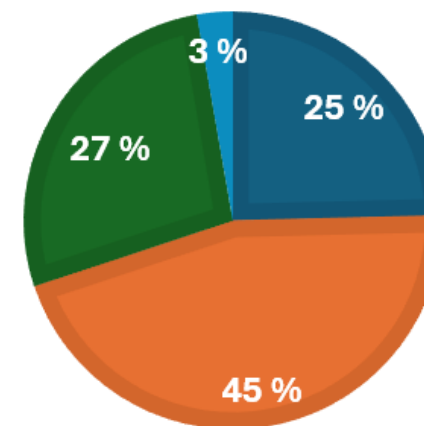
Ja	180
Nei	206

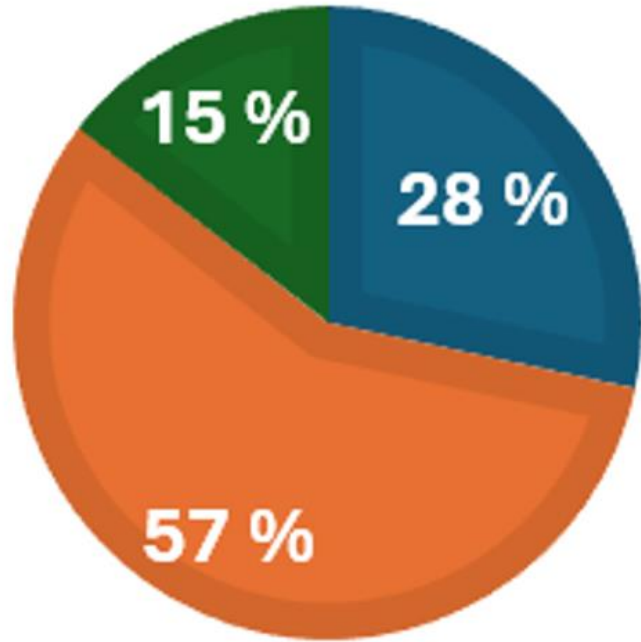
Hvilke typer dyr har du kjøpt inn?

Kalver	63
Drektige <u>kviger</u>	116
Melkekyr	70
Annet	7

■ Kalver ■ Drektige kviger
■ Melkekyr ■ Annet

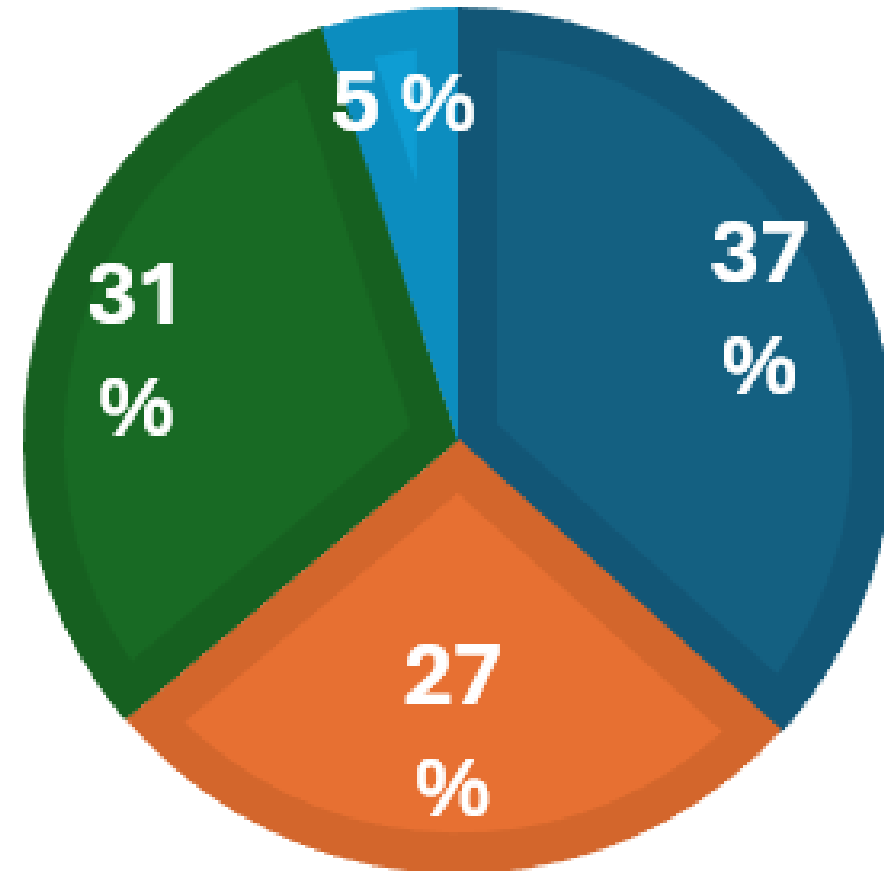
Helseattest på det innkjøpte dyret og på opprinnelsesbesetningen kommer...

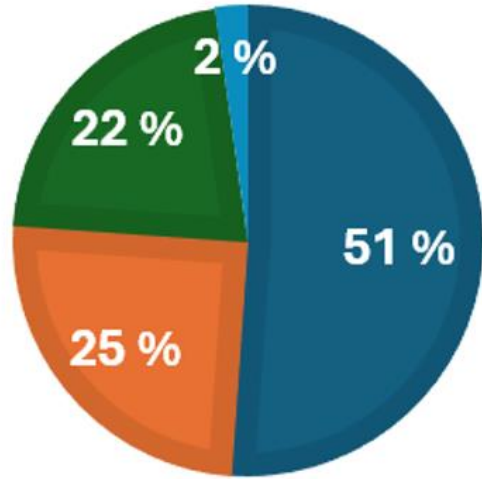

■ Før dyret kommer til besetningen	51
■ Samtidig med eller etter at dyret har kommet til besetningen	103
■ Får ikke helseattest	26

■ Ja ■ Nei ■ Litt ■ Vet ikke

Er du redd for å få inn smittsomme klauvsykdommer i besetningen når du kjøper livdyr?

Krever du noen form for dokumentasjon på helsestatus ved innkjøp av livdyr?

- Nei
- Krever dokumentasjon på klauvhelse både på innkjøpt individ og for opprinnelsesbuskapen i forkant av kjøpet
- Krever dokumentasjon på klauvhelse både på innkjøpt individ OG grønn status før ankomst til egen besetning
- Krever dokumentasjon på klauvhelse OG grønn status OG at dyret er undersøkt i klauvboks kort tid før dyrets ankomst til egen besetning

71 kommentarer fra produsentundersøkelsen

Vi setter stor pris på om du skriver kommentarene dine her:

Nei

Har prøvd å få tillo 3 skjeringer men klauvsjæreren kjem for seint som regelt hå hausten å då blir der for kort tid til å skjere 3 ganger då eg ikkje vil gjere det i beitesesongen. men har boks sjølv som ein tar en del dyr i.

Har ikke vært innkjøpt dyr siste 10 år. Fikk påvist 1 tilfelle DD sommeren 23. Kua loksbehandlet med bandasje og gel av klauvsjærere, deretter slaktet ut. Skal prøve annen klauvsjærere på våren. Vi stiller oss litt tvilende til diagnosen.

Alle burde bruke sertifisert klauvsjærere. Dyrlege, klauvsjærere og andre rådgivere må komme med de samme rådene.

Har ikke kjøpt inn livdyr sidan 2018, men følte eg måtte kjøpe tilbake "embryokvigene" fra Gene

Kompetanseheving rundt klauvproblem trur eg er beste løsning. Ikkje nok at alt som har med klauvproblem vert overlatt til ein klauvsjærar som kjem 1-2 ganger i året. Bonden blir hå kunnskap sjølv og

Brukar proff klauvsjærar med god kompetanse

Er vell ikkje påvist på geit endo, men redd smitte.

Vi har hatt Digital dermatitt i besetningen i moderat grad i mange år. Dere kan sjekke vår klavhelseprofil på kukontrollen. Vi hadde mange flere tilfeller ved forrige klauvsjæring enn den vi hadde nå i begynnelsen av februar.

Med tanke på kvaliteten som er på helseattesten er det ikke handla dyr på 30 år

Bør komme ut med info så fort ei besetning i nærområdet er ramma av smittsom klauvsjukdom

Har sluttet å kjøpe inn dyr og har redusert besetningen. Vurderer heller å slutte enn å kjempe mot DD i tillegg til dårlig økonomi i utgangspunktet.

Har hatt en eller to tilfeller av DD ved hver klauvsjæring og ikke merket problemer med det.

Innkjøper dyr fra kjennt besetning i nabolaget

Har gått kurs i klauvsjæring, ønsker å ha flere som kan skjere klauv, rekruttering, men også oppdateringskurs i klauvstell for de som steller klauv sjølv

Eg bruker TINE-rådgivar til å sjekke dyr som blir kjøpt inn før vi i det heile tatt kjøper nok som tipsar oss om det finnes gode dyr til salgs.

Good idea for the avlørser to respond or re-consider from both sides.

Har aldri hatt klauvsjukdom på mine dyr

Vi har aldri hatt klauv-sjukdommar i besetninga.

Kort og grei 😊

Kjøper aldri inn dyr og har aldri hatt smittsam sjukdom ifjøset

Mine kyr er av rasen Vestl. fjordfe , dei går mykje i fjell og utmark , klauv

Nei

Sliper klauver 2 g i året og ytterligere ved behov

ok

Har berre kjøpt dyr frå nærområdet

Supert med kartlegging. Har ikke kjøpt dyr på 34 år.

Vi har en veldig dyktig men travelt klauvsjærere her og tilgang til en annen som også kan ta oppdrag på enkeltkyr. Veterinærer er også godt oppdaterte på dette. Skulle hatt tilgang til enkel klauvboks så veterinærer kunne sjekke og evt skjære enkeltdyr.

Skjær skjølv inimellom. Halte dyr (byll, limer klosse skjølv).

Tilgang på klauvsjærere er svært sårbart.

Ved innkjøp så er det kun fra gårdsbruk jeg kjenner til, både bonden, besetningen, oppstallingen og ikke minst hvordan dyra er behandlet fra fødselen av

Dei første dagane etter klauvsjæring er dyra meir sårbeinte, uten at eg ser på det som noko grunn til å gjere tiltak anna enn å prøve å skjære i god tid før dei skal gå på grus.

Båsfjøs og seterdrift her, klauvsjæring og klauvkontroll før utslipp, kan knapt huske å ha hatt klauvproblem noensinne, drevet i 24 år nå

De vær greit o svare på spørreundersøkelsen 😊 vi er glade at vi ar en klauvsjærere som kjem nor vi ringe kjøre langt men kjemme

Har ikke innkjøp av drektige kviger kom det ingen dokumentasjon hverke vore på plass.

Tidlegare har dette alltid

Ble mer bevisst på å være oppmerksom på klauvhelse ved kjøp av dyr et

Nei

Har kjøpt og har kjøpt dyr av eit par naboar, så har ikkje sett behov for å kjøpe inn og vil

Har kun kjøpt håndplukkede dyr fra besetninger jeg kjenner og har kjent

Godkjent

Eg har båsfjøs og driv med vestlandsk fjordfe og setring. Kyrne går ute frå Mai til Oktober. Det er fin naturleg klauvstatus. Har klauvboks i fjøset, men den er svært sjeldan i bruk. Om somaren på sætra har eg ordna det slik at eg kan skjere klauver i mjølkegrava e

Kjøper svært sjelden dyr, men fint å få en vekker med tanke på eventuelt kjøp av dyr seinere og klauvhelsestatus. Greit å motta disse i forkant.

Det er før beiteslepp vi tar ein gjennomgang av dyra og noterer ned til klauvsjærere kor mangen det gjelder. Det hender at vi skjærer om hausten også.

Har kjøpt livdyr gjennom Nortura, og har hatt tillit til at dei har oversikt på besetningane dyra kjem frå.

Har kjøpt dyr gjennom Nortura, helseattest har eg aldri fått før dyret kommer. Det hadde vel kanskje kunnet kommet på mail i forkant. Vet at det kan komme på anemalia men da er det innlogging, og blir ikkje åpnet! For det tar tid!

Nortura bør være likar på og sende helseattest før mottak av livdyr.

som du ropar i skogen får du svar

Me har ikkje sett dd men har hatt eit par sanne" mild dermatitt" eller kva det heiter i klauvkortet. Har ca eit årleg tilfelle av jurfestesår som tek lang tid å lekje seg. Har egne utprøvingar med vassdlin, blåspray, repiderma og optika ph men ikkje nokd vil eg sei er imponerende effektivt.

Tror de med løsdrift og bløte gulv har større utfordringer enn de som har båsfjøs. Kjøp av dyr er nok en stor risikofaktor for dd og spredning av den.

Enkel og grei spørjeundersøking!

Å skjære selv er en fordel både når en kan ta det og med tanke på smittespredning med utstyr.

Regner med at klauvhelseel er en del av helseattesten.

Båsfjøs er det beste ang. klauvhelse. Det kan vere noko å tenke på.

Greit undersøkelse å svare på.

Kjøpte inn noen få dyr i 2023 da vi økte produksjonen. Ellers er det i fortid eller fremtid ikke behov for å kjøpe inn dyr da vi har nok dyr til egenrekruttering.

👍

Burde vert mulig å svare :kjøper kun fra nærligende kjent besetning.

Men eg vil gjerne vite kva klauvsjæreren min gjer for å ikkje ta med smitte

Viktig med info ut til ALLE storfuebønder om digital dermatitt

Kunne egentleg tenkt meg klauvsjæring på alle mjølkedyr 2 ganger pr år, som driver med dette er sprengt. Me trenger fleire som driver med dette.

Kjøpte drektige kviger Nortura sa at de låg helseportalen men eg eller veterin

Bra at dere har fokus på dette. Pass på rutine hos slaktebil-sjåførene. De gjerne inn i fjøset og hjelpe til med å få ut dyra.

Jobb for å ikke komme med påbud om at klauvsjærere skal være ekstern og

Kjøper kun dyr fra kjent besetning i nabolaget.

foringsdyr i kombinasjon med mjølkeproduksjon medfører høgt antal dyr innkjøpt/slakta. Livdyr kjøp/salg er risikofaktor uansett. Nortura har ein ENORM veg å gå for å få dette på stell.... Når eg kjøper livdyr frå kjentfolk/aste leverandører får eg aktuell info pr mail før dyret vert lasta :)

Hva med å sende ut et infohefte om DD?

Enkelt og greit

Den var ok

Tror racet etter å fylle kvote ved å kjøpe dyr, og for å fylle fjøs raskt etter utvidelse fører til mye smitte. Unngår å kjøpe dyr inn til mitt fjøs med denne begrunnelsen. Da får det heller bli lav kvotefylling et år eller to.

Viktig å utdanne nye klauvsjærarar før dei eksisterande blir pensjonistar eller sluttar.

Kjøper dyr lokalt

Har klauvsjæreren rett er det i fjøs med skraperenner (våtare der enn i spaltegulv), og oftare der det er "nye" spalter pga våtare forhold.

Resultater fra intervjuer og spørreundersøkelse veterinærer

Foto: Torunn Rogdo

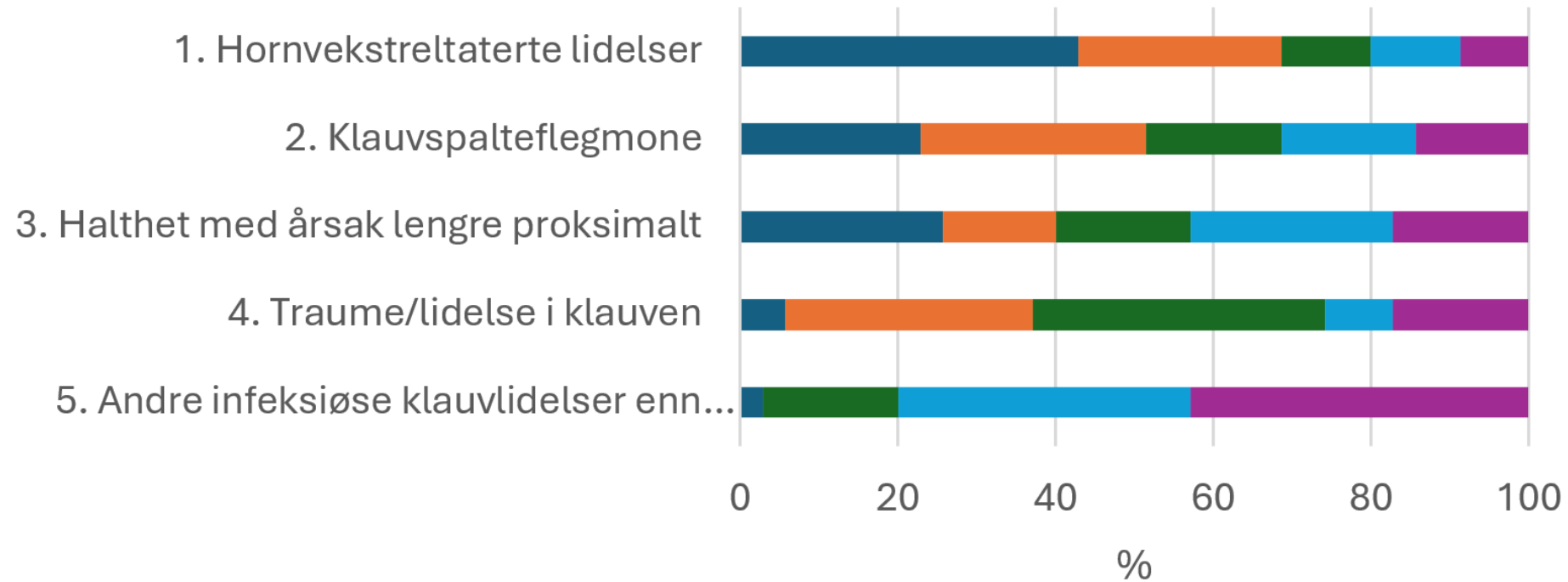
Oppsummering intervju av 10 veterinærer Vestlandet N

- Flest veterinærer oppgir klauvspalteflegmone som vanligste årsak til at produsenten kontakter veterinær pga. halthetsproblematikk. Nest vanligste årsak er ikke-klauvrelaterte traumer som f.eks. rideskader.
- Mange (6/10) sier de har lite eller ingen erfaring med DD, og kun 3/10 har stilt diagnosen selv
- Kun 2/10 føler de har tilstrekkelig kompetanse på klauvsjukdommer, og de fleste spurte etterspør et sted en kan finne informasjon og råd om tiltak.
- Veterinærene snakker sjelden med produsentene om DD, og når temaet kommer opp, er det som oftest tilfeldig og spontant – veterinærene mener det bør snakkes mer om smittsomme klauvsjukdommer.
- De færreste (3/10) har vært involvert i å lage tiltaksplan når DD har blitt påvist i besetninger.
- Alle de spurte anbefaler produsentene å ha egen klauvboks. Ved utsteding av livdyrattester og ved klauvrelaterte problemer ber de ofte bonden om å få tak i klauvboks der hvor de ikke har det tilgjengelig.
- Veterinærene har hørt om «Bransjeretningslinjer for livdyromsetning», men de kjenner ikke til detaljene.
- Alle de intervjuede veterinærene er tydelig på at en bør unngå livdyrkjøp.
- Alle de intervjuede veterinærene mener veterinærer og klauvskjærere bør samarbeide mer og bedre
- Veterinærene mener at de må bli involvert i klauvproblematikk av klauvskjærere og bonde for å kunne utvikle seg og bli trygg på jobbing med klauvhelse og smittsomme klauvsjukdommer

Spørreundersøkelse veterinærer Vestlandet Nord

Ranger årsak til konsultasjoner med halthet hos melkekyr i din praksis

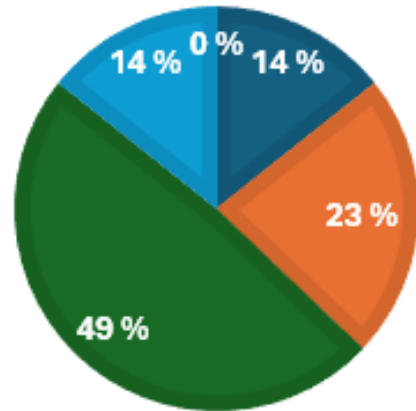

■ Førstevalg ■ Andrevalg ■ Tredjevalg ■ Fjerdevalg ■ Siste valg

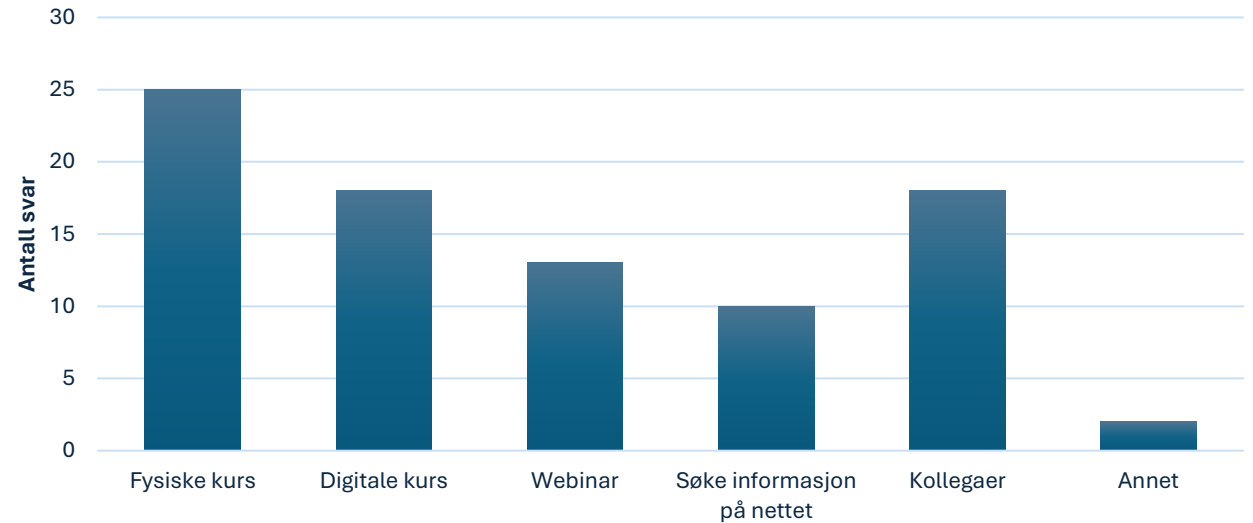

Hvordan vil du karakterisere din kunnskap om klauvsjukdommer?

■ Svært høy ■ Høy ■ Middels ■ Lav ■ Svært lav

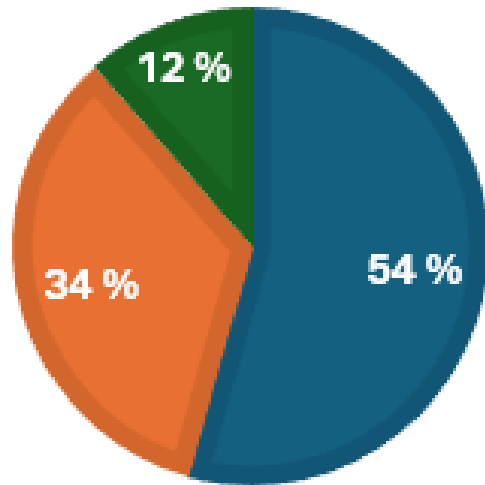

Hvordan vil du helst tilegne deg kunnskap om klauvsjukdommer (flere alternativer mulig)?

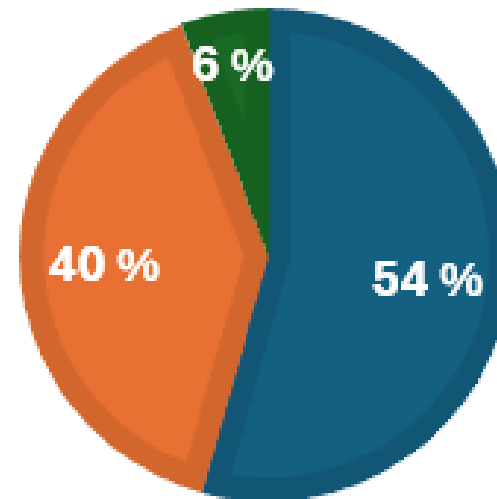
Har du sett digital dermatitt på storfe?

■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

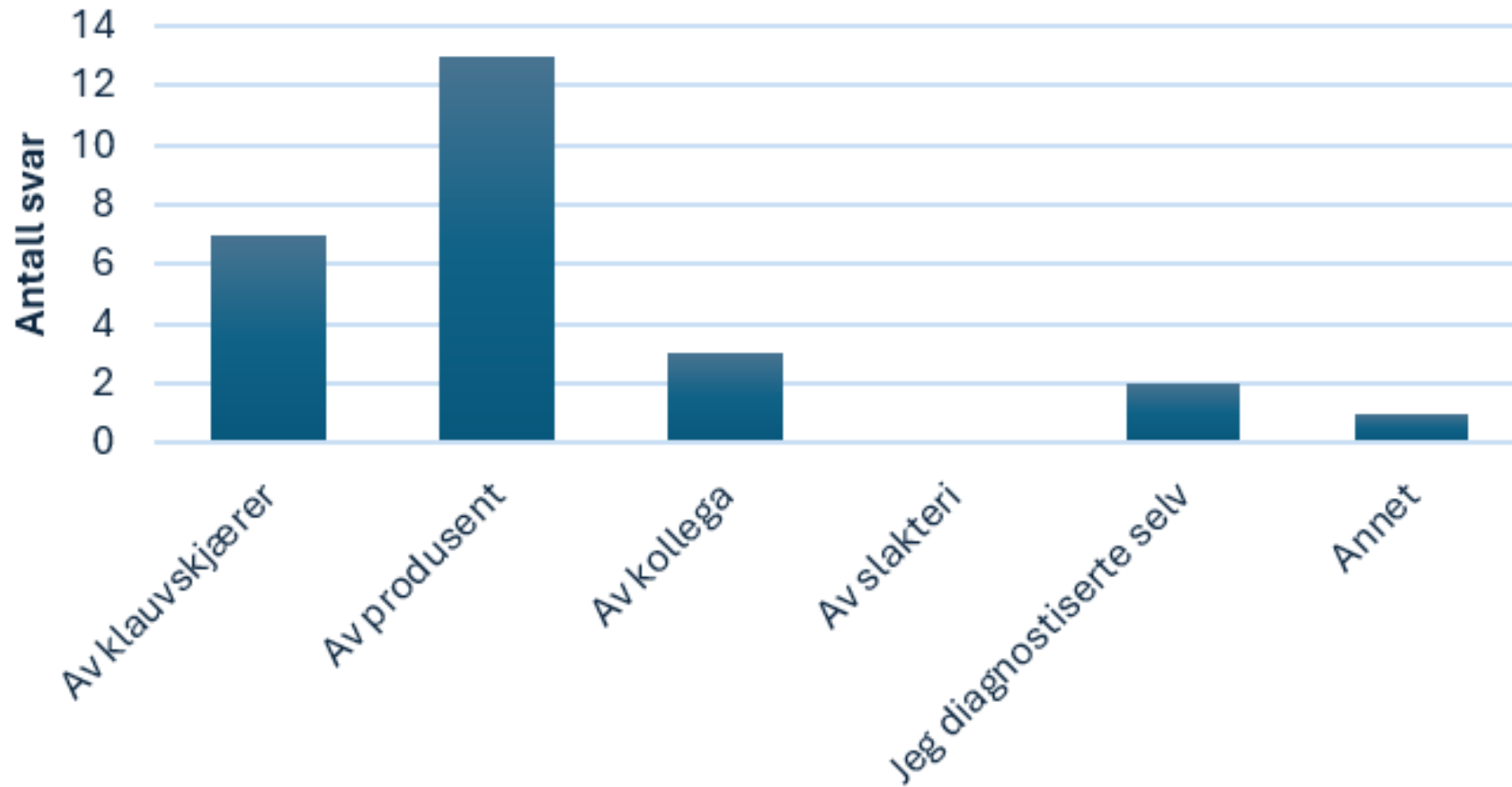
Har du besetninger i ditt distrikt hvor det har blitt påvist digital dermatitt?

■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

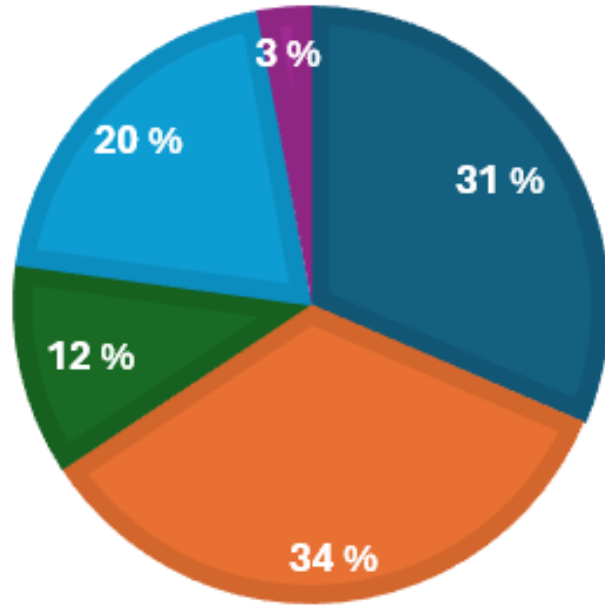

Hvordan fikk du vite at besetningen(e) har digital dermatitt (flere alternativer mulig)?

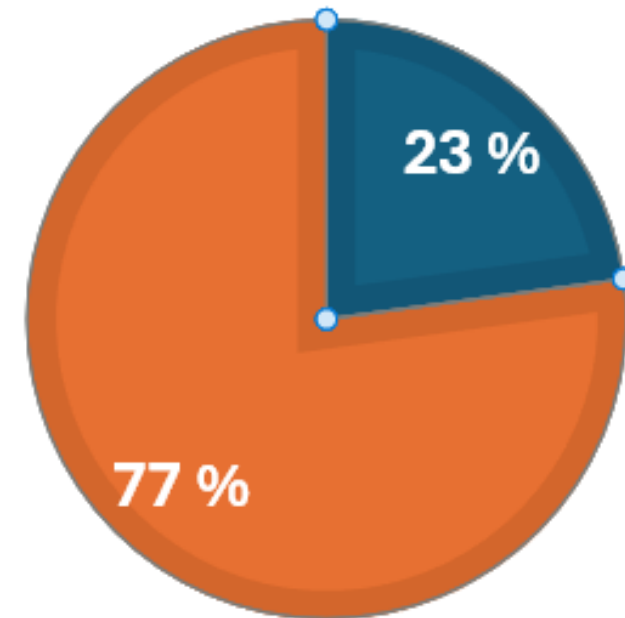
Føler du deg trygg på å stille diagnosen digital dermatitt?

■ Ja ■ Som oftest ■ Sjelden ■ Nei ■ Annet

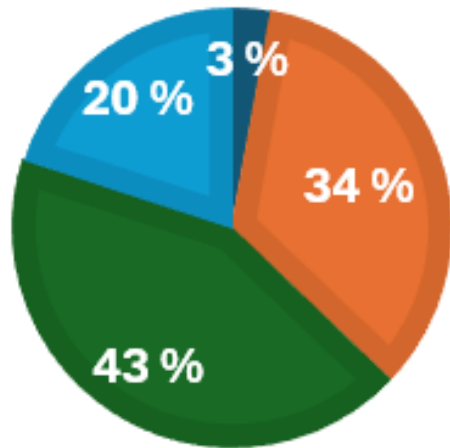
Har du gitt råd eller satt opp tiltaksplan i besetninger med digital dermatitt?

■ Ja ■ Nei

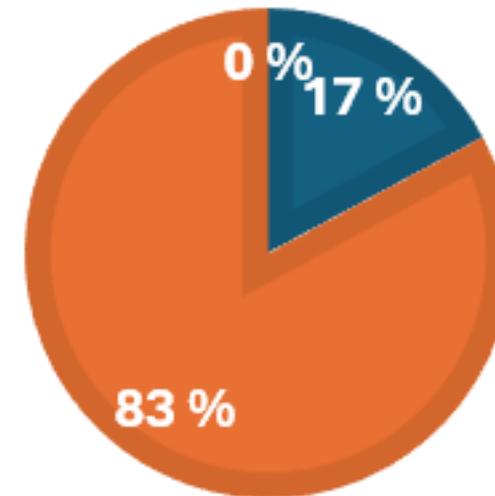
Samarbeider du med klauvskjærer?

- Ofte
- Av og til
- Sjelden
- Har aldri samarbeidet med klauvskjærer

Har det skjedd at klauvskjærer har kontaktet deg for faglig samarbeid eller rådslaging?

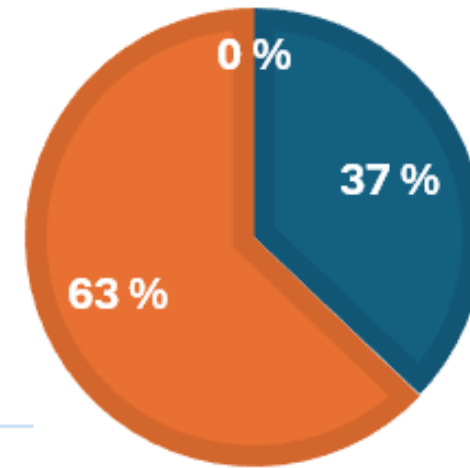
- Ja
- Nei
- Vet ikke

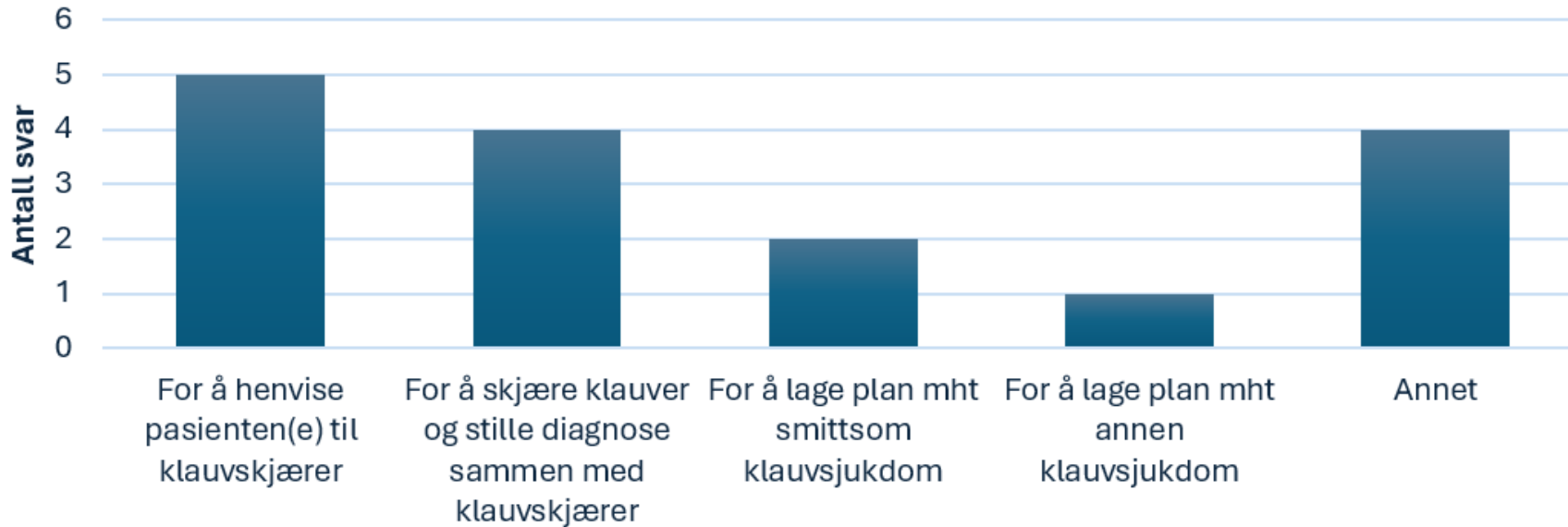

Har du kontaktet klauvskjærer for faglig samarbeid/råd?

■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

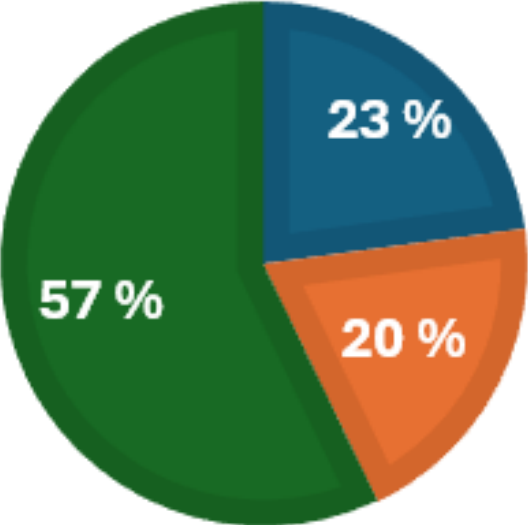

Hvorfor tok du kontakt med klauvskjærer (flere alternativer mulig)?

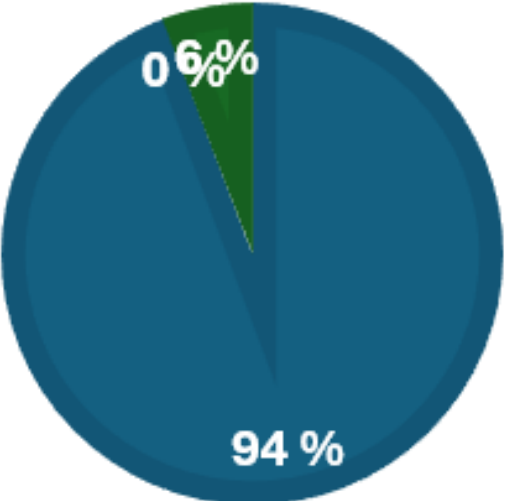
Anslå hvor mange fjøs i ditt område som har enkel tilgang på klauvboks

■ ≥ 50 % ■ 21-49 % ■ ≤ 20 %

Ville du benyttet deg av klauvboks for diagnostisering og behandling hvis denne var tilgjengelig i fjøset?

■ Ja ■ Nei ■ Kanskje

Resultater fra intervjuer og samkjøringer med klauvskjærere.

Foto: Torunn Rogdo

Oppsummering intervju av 10 klauvskjærere Vestlandet Nord 1

- Intervjuer har inntrykk av at klauvskjærerne stort sett har en samvittighetsfull og dyktig tilnærming til faget sitt.
- Flere har for stor etterspørsel, noe som fører til at frekvensen i enkeltbesetninger ikke tilfredstiller behovet.
- Alle de spurte mener registrering av klauvsjukdom er viktig og er klar over at digital dermatitt er på frammarsj i Norge.
- Stor variasjon i erfaring med DD mellom klauvskjærere, men de føler seg trygge på hvordan de skal stille diagnosen.
- Få har rutine for å spyle klauvene før skjæring, men de fleste vasker klauvene på enkeltdyr ved behov. De mener dette er et forbedringspotensial, å ordne det slik at det er praktisk mulig å få spylt klauvene før skjæring, selv om dette kan bli utfordrende å få til som en rutine.

Oppsummering intervju av 10 klauvskjærere Vestlandet Nord 2

- Det er stor interesse for faglig påfyll, og flere mener det hadde vært nyttig med flere samlinger per år.
- De spurte klauvskjærerne synes samlinger og kurs i regi av Animalia er verdifulle og viktig for kvaliteten på klauvskjæringsarbeidet, inkludert rapportering av klauvsjukdommer
- Det er få av de spurte klauvskjærerne som samarbeider med lokale veterinærer.
- Klauvskjærerne har hørt om «Bransjeretningslinjer for livdyromsetning», men de kjenner ikke til detaljene. Etter informasjon om dette, støtter de anbefalingene.
- DD-brosjyren fra Animalia leveres for sjelden ut ved påvisning eller ved seinere besøk.
- De fleste mener det er en usikkerhet rundt diagnostikk av DD, og er derfor usikre på om funn av DD bør gi restriksjoner i forbindelse med salg

Resultater fra spørreundersøkelse

Tine-rådgivere

Fra spørreundersøkelsen TINE-rådgivere i Vestlandet Nord

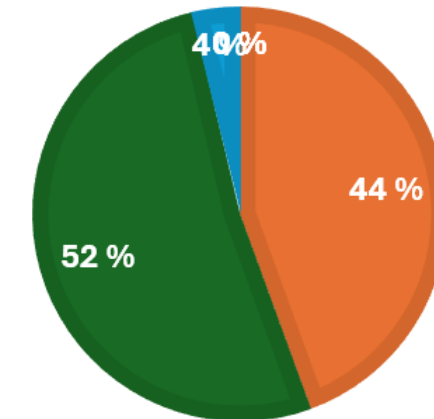

1. Fagområde som rådgiver	
Avl	6
Fôring	11
Økonomi og bygg	10

Hvordan vil du karakterisere

DIN kunnskap om klauvhelse?

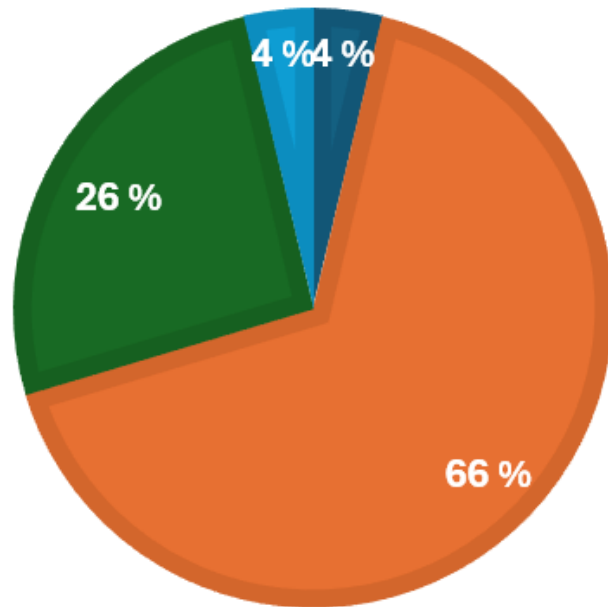
- Kan mye
- Kan en del
- Kan lite
- Kan ingenting (ut over at der er viktig for kyrne med gode klauver)
- Annet

5. Klauvspalteflegmone og digital dermatitt er smittsomme klauvsjukdommer som kan forårsake problemer i besetningen. Under forberedelsene til møtet, legger du merke til om disse sykdommene er registrerte?	
Ja	7
Som regel	8
Sjelden	9
Nei	3

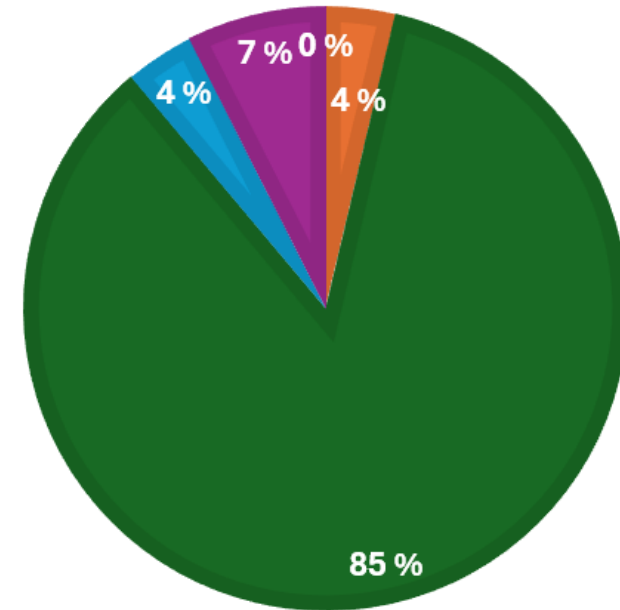
Tanker om klauvskjærer-tilgjengelighet i ditt distrikt?

- Mange nok klauvskjærere
- For få klauvskjærere
- Ingen formening
- Annet

Hvordan oppfatter du at produsentenes kunnskap om klauvhelse er?

- Veldig god
- God
- Kunne vært bedre
- Dårlig
- Jeg har ingen formening

Dersom du registrerer eller bonden forteller om smittsomme klauvsjukdommer i egen besetning, hva gjør du for å hjelpe han/henne (ranger fra oftest til sjeldnest)?

Foto: Torunn Rogdo

1. Ber de ta kontakt med rådgiver med mer kunnskap
2. Jeg tar kontakt med rådgiver med mer kunnskap
3. Ber de ta kontakt med veterinær
4. Henviser til klauvinformasjon på animalia.no,...
5. Ber de ta kontakt med klauvskjærer
6. Gir råd selv
7. Jeg tar kontakt med klauvskjærer
8. Jeg tar kontakt med veterinær
9. Ingenting

Resultater fra intervjuer med livdyrformidlere

Oppsummering intervju av 5 livdyrformidlere VN

- Stor variasjon mellom livdyrformidlere, både når det gjelder omfang på livdyromsetning og kunnskap om og praksis/rutiner for smittevern ved livdyromsetning
- Det kan virke som om mindre slakterier med mindre livdyromsetning har mindre fokus på smittevern og i større grad antar at andre tar hånd om det
- Man stoler i stor grad på at veterinærene tar vurdering på om dyret kan selges
- Det er generelt ønske om bedre og mer systematisk opplæring og mulighet for sparring ved utfordrende vurderinger
- Det er stor etterspørsel etter livdyr og kjøperne virker generelt å være ukritiske med tanke på smittefare og konsekvenser

Forslag til prosedyre ved første gangs påvisning av digital dermatitt

Klauvskjærers ansvar

Informere og vise (evt bilde), slik at bonden er innforstått med påvisningen

Ta bilde for dokumentasjon, konsulter andre ved tvilstilfeller

Oppsummeringssamtale som inkl bilder, rapport i KlauvApp og kort informasjon om sjukdommen og hvor en kan finne mer informasjon

Produsentens ansvar

Minimum lese DD-brosjyre

Ta kontakt med veterinær for tiltaksplan

Følge opp tiltaksplan sammen med klauvskjærer og veterinær

Evaluere og evt justere tiltaksplan

Veterinærens ansvar

Holde seg oppdatert om sjukdommen

Gi råd og sette opp tiltaksplan sammen med bonde og klauvskjærer

Evaluere og justere tiltaksplan

Konklusjon 1

- Det er behov for flere sertifiserte og godt kvalifiserte klauvskjærere for å tilfredsstille behovet for klauvskjæring i området
- Det er behov for at det er klauvboks i fjøsene, for enkeltdyrsundersøkelse mellom de rutinemessige besøkene av klauvskjærere.
- Vestlandet Nord og spesielt Sogn og Fjordane har fortsatt langt færre DD-registreringer enn Trøndelag og Rogaland, men antall påvisninger har vært stigende også her
- Det er høyere forekomst av DD i løsdriftsbesetninger/større besetninger. I besetninger med gode klauvskjæringsrutiner er det dessuten bedre mulighet for påvisning.

Konklusjon 2

- Det er generelt behov for og ønske om mer kunnskap om DD blant mange bønder, veterinærer, klauvskjærere og rådgivere, som forebygging og tiltak ved påvisning.
- Det er behov for bedre støtte i forbindelse med at DD blir påvist i besetningene. Klauvskjærer gir bonden i de fleste tilfeller noe informasjon og noen gir mer. Inntrykket er at det mellom klauvskjærerbesøkene gjøres lite for å få bukt med sjukdommen.
- Flere bønder peker på at de skulle ønske at veterinær var mer engasjert i oppfølging etter påvist DD.
- Det er stort forbedringspotensial når det gjelder samhandling mellom klauvskjærer og veterinær ved oppfølging etter påvist DD, for å sette i verk tiltak raskest mulig.
- Mange føler at DD-tilfellene i sin besetning ikke gir alvorlige nok symptomer til å ta DD alvorlig.
- De fleste produsentene har ikke kunnskap om alvoret i en påvisning før etter at de har fått sjukdommen i fjøset.

Konklusjon 3

- Livdyrhandel er et fellestrekk for besetninger der DD er påvist
- Det er stort behov for økt bevissthet om risiko for introduksjon av smittsomme klauvsjukdommer ved livdyrkjøp og annen omgang med dyr fra andre besetninger.
- Altfor ofte kommer helseattest samtidig med eller etter dyret, delvis på grunn av manglende bevissthet i flere ledd i kjeden og fordi livdyrhandelen «skjer så raskt».
- Det er behov for et bedre og mer enhetlig system for livdyrformidling, og det kan virke som om flere ledd i prosessen (selger, veterinær, livdyrformidler, rådgiver, kjøper) stoler på at «noen andre» tar ansvar for å vurdere om dyret er trygt å kjøpe.
- Dyrehelsa er generelt god i Norge, men det er behov for økt bevissthet rundt risiko for smitte forbundet med livdyrkjøp og annen trafikk i fjøset.

Aktuelle lenker

- NORSØK sluttrapport: www.norsok.no
- Animalias brosjyre om DD: https://animalia.no/globalassets/storfe-bilder-og-dokumenter/dd_brosjyre.pdf
- Animalias informasjonsside om DD: <https://animalia.no/no/Dyr/storfe/klauv/klauvhelse/klauvhelse/digital-dermatitt/>
- TINE opptak klauvhelse og DD: <https://medlem.tine.no/aktuelt-fra-tine/opptak-av-fagm%C3%B8te-om-klauvhelse>
- TINE opptak DD-prosjektet: www.tine.medlem
- Buskap, 2024-8

Takk til
og på
vegne av:

*vanvittig
mange!*

Foto: Steffen Fjellestad